

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Jaké změny přináší velká novela zákona o cenách?

Dne 19. září 2024 byl ve Sbírce zákonů zveřejněn zákon č. [265/2024](#) Sb., kterým se mění zákon č. [526/1990](#) Sb., o cenách, a další související zákony. Jedná se o nejrozsáhlejší novelu zákona o cenách od roku 2009, která s sebou přináší celou řadu změn. V následujícím článku bych chtěl čtenáře seznámit s těmi nejvýznamnějšími z nich.

Změna právní formy regulačního aktu

Cenovní regulátoři v současnosti stanovují zboží podléhající cenové regulaci, uplatněný způsob a podmínky cenové regulace, úředně stanovené ceny, pravidla a postupy pro stanovování těchto cen a jejich změn, tzv. cenovým rozhodnutím. Zákon o cenách však již nestanovuje právní formu tohoto cenového rozhodnutí. V § 3 odst. 2 zákon o cenách v účinném znění v této souvislosti pouze konstatuje, že rozhodnutí cenových orgánů podle tohoto zákona jsou závazná pro okruh adresátů, který je v nich vymezen. Výjimkou jsou pouze obce a kraje, u kterých zákon o cenách stanovuje, že regulační akt vydávají formou nařízení. Stejně tak v současnosti vydává cenová rozhodnutí ve formě nařízení i vláda.

Judikatura Ústavního soudu se po určitém vývoji ustálila na výkladu, podle něhož jsou cenová rozhodnutí vydaná podle zákona o cenách svojí povahou podzákonným právním předpisem, což mělo za následek, že cenová rozhodnutí nemusela být odůvodněna a pro nezákonnost je mohl zrušit pouze Ústavní soud.[\[1\]](#)

Nově se pravidla pro všechny cenové regulátory (včetně obcí, krajů a vlády) sjednotí. Dochází k formálnímu přejmenování regulačního aktu z cenového rozhodnutí na cenový výměr, který příslušný cenový orgán bude nově vydávat ve formě opatření obecné povahy.

Striktní podmínky, jejichž splnění je nutné, aby mohlo být určité zboží cenově regulováno, zůstávají novelizací nedotčeny.

Zveřejňování cenových výměrů

Specifická pravidla budou platit i pro zveřejňování cenových výměrů. Obecná právní úprava zveřejňování opatření obecné povahy podle § 172 správního řádu zde bude s ohledem na specifika cenové regulace vyloučena. Ministerstvo financí bude zveřejňovat jím vydané cenové výměry v Cenovém věstníku Ministerstva financí, Ministerstvo zdravotnictví ve Věstníku Ministerstva zdravotnictví, Energetický regulační úřad v Energetickém regulačním věstníku a Český telekomunikační úřad v Poštovním věstníku. Zbývající cenovní regulátoři, kteří vlastním věstníkem nedisponují (vláda, Celní úřad pro Středočeský kraj, obce a kraje), budou své cenové výměry zveřejňovat rovněž v Cenovém věstníku Ministerstva financí.

Za den zveřejnění cenového výměru se pak bude považovat den vydání příslušné částky věstníku, uvedený v jejím záhlaví, na portálu veřejné správy. Cenový orgán, který cenový výměr vydal, pak následně zveřejní oznámení o zveřejnění tohoto cenového výměru na své úřední desce po dobu alespoň 15 dnů. Ustanovení § 173 odst. 1 věta první část za středníkem správního řádu, podle něhož se opatření obecné povahy zveřejní též na úředních deskách obecních úřadů v obcích, jejichž správních obvodech se opatření obecné povahy týká, se neužije.

Nabytí účinnosti cenového výměru

Cenový výměr nabyde účinnosti šedesátým dnem ode dne zveřejnění, nestanoví-li zvláštní právní předpis jinak[2] nebo nestanoví-li cenový orgán, který jej vydal, počátek účinnosti pozdější. Jedná se o relativně dlouhou dobu, která by měla zajistit, aby se všechny dotčené subjekty mohly s pravidly cenové regulace s předstihem seznámit. Vyžaduje-li to však veřejný zájem, může stanovit cenový orgán, který cenový výměr vydal, dřívější počátek účinnosti cenového výměru, nejdříve však den následující po dni jeho zveřejnění. Bude se zpravidla jednat o případy, kdy bude určité zboží nově cenově regulováno z důvodu existence mimořádné tržní situace. V těchto případech je totiž z pozice cenového regulátora nutné reagovat bezodkladně a mnohdy tzv. „ze dne na den“.[3]

Soudní přezkum cenových výměrů

Ze změny právní formy regulačního aktu na opatření obecné povahy vyplývá především ta skutečnost, že tento regulační akt nově bude muset být řádně odůvodněn a bude podléhat přímému soudnímu přezkumu podle § 101a a násl. soudního řádu správního. Návrh na zrušení cenového výměru nebo jeho části však bude možné s ohledem na § 3 odst. 6 novelizovaného zákona o cenách podat nejdéle do tří měsíců ode dne, kdy tento cenový výměr nabyl účinnosti.

Přechodná ustanovení

Stávající cenová rozhodnutí, která určité zboží cenově regulují formou úředně stanovených cen podle § 5 zákona o cenách (včetně nařízení obcí a krajů) a nařízení vlády o stanovení cenového moratoria podle § 9 zákona o cenách, a která budou vydána před 1. lednem 2025, se po tomto datu budou považovat za cenové výměry podle nové právní úpravy.

V případě cenových rozhodnutí o věcném usměrňování ceny zboží podle § 6 zákona o cenách, která budou vydána před 1. lednem 2025, však bude situace složitější. Za cenové výměry se po tomto datu budou považovat pouze ta cenová rozhodnutí, která v souladu s velkou novelou zákona o cenách budou stanovovat strukturu kalkulace ceny včetně jednotkového množství zboží, na které je kalkulace ceny sestavována, a vymezení kalkulačního období.

U těchto přechodných cenových výměrů je vyloučena možnost přezkumného řízení podle § 174 odst. 2 správního řádu. Účinnosti tyto přechodné cenové výměry pozbydou nejpozději 31. prosince 2025, nebudou-li zrušeny dříve. Během roku 2024 tedy budou mít všechny dotčené cenové orgány dostatek času na přípravu standardních cenových výměrů, které budou v souladu se zákonem patřičně odůvodněny a zveřejněny a které tyto přechodné cenové výměry nahradí.

Novinky v souvislosti s označováním zboží prodávávaného spotřebiteli údajem o ceně

V rámci novelizace dochází k některým změnám i v souvislosti s problematikou označování zboží prodávávaného spotřebiteli údajem o prodejní a měrné ceně. V § 13 odst. 2 a násl. zákona o cenách je implementována směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/6/ES ze dne 16. února 1998 o ochraně spotřebitelů při označování cen výrobků nabízených spotřebiteli.

Ačkoliv se změny v § 13 zákona o cenách zdají na první pohled rozsáhlé, jde z velké části pouze o zpřehlednění stávajícího znění tohoto ustanovení do logičtější a jazykově srozumitelnější podoby.

Nově zákon o cenách výslovně stanoví, že prodávající musí spotřebitele seznámit s údajem o prodejní ceně v české měně, což reaguje na některé praktiky zejména v příhraničních oblastech, kde někteří prodávající, kteří se primárně zaměřovali na zahraniční klientelu, seznamovali kupující pouze s cenou stanovenou v Euro. Souběžné stanovení prodejní ceny v české měně a v zahraniční měně

zákon o cenách nezakazuje.

Nejvýznamnější změnou v souvislosti s problematikou označování zboží cenou je však faktické znovuzavedení povinnosti označovat vybrané nepotravinářské výrobky vedle prodejní ceny i cenou za měrnou jednotku množství (měrná cena). Podle § 13 odst. 7 stávajícího znění zákona o cenách se povinnost označovat výrobky prodejní cenou současně s měrnou cenou vztahuje na balené potravinářské výrobky, které jsou v souladu se zvláštním právním předpisem označeny údajem o množství, objemu či hmotnosti výrobku, a na druhy nepotravinářských výrobků uvedené ve zvláštním právním předpisu upravujícím jmenovité hmotnosti a jmenovité objemy některých druhů hotově baleného zboží. Tímto zvláštním právním předpisem byla vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. [330/2000](#) Sb., kterou se stanoví řady jmenovitých hmotností a jmenovitých objemů přípustných pro některé druhy hotově baleného zboží. Uvedená vyhláška se však primárně týkala jiné agendy a s ohledem na nutnost nezbytného zajištění souladu s komunitárním právem a byla v minulosti bez náhrady zrušena. Od okamžiku zrušení této vyhlášky se tak povinnost označovat vybrané balené nepotravinářské výrobky vedle prodejní ceny i cenou měrnou stala fakticky nevymahatelnou. Nově zákon o cenách stanoví, že seznam balených nepotravinářských výrobků podléhajících povinnosti být při jejich prodeji spotřebiteli označeny měrnou cenou, bude stanoven samostatnou vyhláškou, k jejímuž vydání je zmocněno přímo Ministerstvo financí jakožto ústřední správní orgán pro oblast cen a gestor zákona o cenách.[\[4\]](#)

V případě balených potravinářských výrobků podléhají této povinnosti v souladu se současnou právní úpravou i nadále všechny balené výrobky s výjimkou případů, u kterých není jejich označení měrnou cenou vzhledem k jejich povaze nebo účelu těchto výrobků vhodné nebo u kterých by to bylo z hlediska spotřebitele zavádějící (např. při prodeji kombinace různých výrobků prodávaných v rámci jednoho obalu a za jednu cenu).

Zákon o cenách pak nad rámec výše uvedeného dále nově stanovuje, že údaj o prodejní i měrné ceně musí být jednoznačný, snadno rozpoznatelný a dobře čitelný.

Zrušení tzv. cenového kompetenčního zákona a úprava působnosti vybraných cenových orgánů

Působnost jednotlivých cenových orgánů není v současnosti vymezena zákonem o cenách, ale netypicky zvláštním zákonem, kterým je zákon č. [256/1991](#) Sb., o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen, ve znění pozdějších předpisů.[\[5\]](#) Přímo v zákoně o cenách, přijatém 27. listopadu 1990 Federálním shromážděním České a Slovenské Federativní Republiky, totiž nebylo možné působnost správních orgánů v době jeho vzniku vymezit s ohledem na specifické právní uspořádání tehdejší České a Slovenské federativní republiky. V důsledku mnoha novelizací se navíc stal tento cenový kompetenční zákon značně nepřehledný. Působnost není u jednotlivých cenových orgánů v důsledku četných novelizací vymezena jednotně, což v některých případech v praxi působilo výkladové obtíže. V rámci velké novelizace proto dochází ke zrušení cenového kompetenčního zákona. Nově bude působnost jednotlivých cenových orgánů vymezena přímo v zákoně o cenách, a to jednotným způsobem, kdy zákon bude rozlišovat mezi působností k regulaci cen (a tedy k vydávání příslušných cenových výměrů) a působností k výkonu cenových kontrol. Dochází zde rovněž k odstranění překrývající se působnosti některých cenových orgánů k cenovým kontrolám.

U jednotlivých specializovaných cenových orgánů zůstává i po novelizaci stávající rozsah působnosti k cenové regulaci a k výkonu cenových kontrol zachován, avšak s výjimkou Energetického regulačního úřadu, kdy výkon cenové kontroly u cen v oblasti podpory výroby energie z obnovitelných zdrojů, druhotných zdrojů nebo kombinované výroby elektřiny a tepla bude nadále v působnosti pouze Státní energetické inspekce.

Významnější změny přináší novelizace pouze v případě obecních a krajských úřadů, kdy tyto cenové orgány již nově nebudou mít postavení obecného cenového kontrolního orgánu, ale budou moci

v rámci cenových kontrol kontrolovat pouze dodržování cenové regulace, kterou tyto obecní a krajské úřady samy zavedly. Stávající rozsah působnosti obcí a krajů na úseku cen se totiž v praxi ukázal jako příliš rozsáhlý. Jak konstatuje závěrečná zpráva RIA k novele, z dat, která obce a kraje Ministerstvu financí každoročně zasílají za účelem zpracování přehledu provedených cenových kontrol podle § 17a zákona o cenách, je zřejmé, že rozsah, v jakém jednotlivé obecní a krajské úřady fakticky vykonávají cenové kontroly, je zcela zanedbatelný. Praktický výkon cenové kontroly ze strany obecních a krajských úřadů se pak v praxi zúžil pouze na cenovou kontrolu dodržování povinnosti označovat zboží při prodeji spotřebiteli řádně cenou v souladu s § 13 odst. 2 až 9 zákona o cenách, kde však v dostatečném rozsahu vykonává kontrolní činnost Česká obchodní inspekce.^[6] Výkon kontrolní činnosti krajskými úřady, které až na výjimky v rámci přenesené působnosti kontrolní činnost nevykonávají, byl navíc nesystematický.

Nově se naopak cenovým orgánem s účinností od 1. ledna 2025 stane Česká obchodní inspekce, Český úřad pro zkoušení zbraní a střeliva a obecní živnostenské úřady. Jmenované cenové orgány však budou moci v rámci cenových kontrol kontrolovat pouze dodržování povinnosti prodávajícího vést řádně cenovou evidenci, a to ještě pouze u zboží, u kterého jsou tyto správní orgány podle zákona o ochraně spotřebitele oprávněny kontrolovat, zda byl spotřebitel seznámen s informací o slevě z ceny výrobku podle § 12a zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Při kontrolách slevových akcí podle § 12a zákona o ochraně spotřebitele tyto správní orgány totiž cenových evidencí vedených podle zákona o cenách často využívají, avšak doposud nemohly tyto správní orgány samy sankcionovat prodávající, kteří tyto cenové evidence nevedli v souladu s § 11 zákona o cenách. Podněty musely tyto správní orgány adresovat Specializovanému finančnímu úřadu jakožto věcně příslušnému cenovému orgánu podle cenového kompetenčního zákona, což bylo pro obě strany administrativně zatěžující.

Změna pravidel pro ukládání pokut u vybraných přestupků

U přestupků, u kterých může na straně prodávajícího nebo kupujícího vzniknout nepřiměřený majetkový prospěch, se i nadále bude horní hranice pokuty odvíjet od toho, zda v daném případě nepřiměřený majetkový prospěch skutečně vznikl. Pokud ano, je při ukládání pokuty za tento přestupek nutné dále posoudit, zda lze získaný nepřiměřený majetkový prospěch přesně vyčíslit a v jaké výši byl nepřiměřený majetkový prospěch vyčíslen. Dochází zde pouze k drobné změně, kdy se přestupky se zjištěným a vyčísleným nepřiměřeným majetkovým prospěchem ve výši 200 000,- Kč (včetně) až 999 999,- Kč přesunou do režimu, kdy se pokuta stanoví v rozmezí jedno až pětinasobku zjištěného nepřiměřeného majetkového prospěchu. Doposud se toto pravidlo vztahovalo pouze na přestupky se zjištěným nepřiměřeným majetkovým prospěchem ve výši nejméně 1 000 000,- Kč. U přestupků se zjištěným nepřiměřeným majetkovým prospěchem ve výši 200 000,- Kč (včetně) až 999 999,- Kč je podle účinné právní úpravy možné uložit pokutu pouze do výše 1 000 000,- Kč.

U přestupku postihujícího nevedení nebo neuchování cenové evidence u zboží podléhajícího cenové regulaci pak dochází ke zvýšení horní hranice pokuty z 1 000 000 Kč na desetinásobek. Neuchování cenové evidence u zboží podléhajícího cenové regulaci totiž podle důvodové zprávy znemožňovalo provedení efektivní cenové kontroly a zjištění přesné výše nepřiměřeného majetkového prospěchu. Pro kontrolovaný subjekt se tak mnohdy jevílo jako výhodnější cenovou evidenci vůbec nevést nebo její existenci zatajit, aby se vyhnul sankci mnohem vyšší, která by mu hrozila v případě, že by byl v rámci této cenové kontroly zjištěn vznik nepřiměřeného majetkového prospěchu vyššího než 1 000 000,- Kč. Navýšení pokuty by mělo tuto motivaci výrazně snížit.

^[7]

Mgr. Tomáš Naiser_____

[1] Např. Pl. ÚS 24/99 ze dne 23. 5. 2000

[2] Podle § 17e odst. 12 energetického zákona ve znění účinném od 1. ledna 2025 je Energetický regulační úřad povinen cenové výměry vydávané podle tohoto zákona, s výjimkou věcně usměrňovaných cen tepelné energie, vydat nejpozději do 30. listopadu roku předcházejícího roku, pro který v cenovém výměru Energetický regulační úřad regulované ceny stanoví. Cenové výměry týkající se věcně usměrňovaných cen tepelné energie a regulovaných cen podle zákona o podporovaných zdrojích energie je Energetický regulační úřad povinen vydat nejpozději do 30. září roku předcházejícího roku, pro který v cenovém výměru Energetický regulační úřad regulované ceny stanoví.

[3] Pro ilustraci lze v souvislosti s problematikou mimořádné tržní situace poukázat na cenovou regulaci respirátorů třídy FFP3 Ministerstvem financí během počínající pandemie nemoci COVID-19 v březnu 2020.

[4] Tato vyhláška je v současnosti v legislativním procesu.

[5] Dále jen „cenový kompetenční zákon“.

[6] Nikoliv však jako cenový orgán, ale jako orgán ochrany spotřebitele. Srov. § 12 zákona o ochraně spotřebitele.

[7] Autor působí jako právník ve veřejné správě.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)